

KZ-Gedenkstätte Neuengamme

Ausstellungen
Begegnungen
Studienzentrum

KZ-Gedenkstätte Neuengamme Jean-Dolidier-Weg 75 21039 Hamburg

Einde van het jaar-circulaire
voor de oud-gevangenen van het
concentratie-kamp Neuengamme,
familieleden en nabestaanden en de
vriendenkring van het herinneringscentrum

Dr. Detlef Garbe
Direktor

Telefon: 040 | 428 131 - 511
Telefax: 040 | 428 131 - 525
detlef.garbe@kb.hamburg.de

20-01-2016

Geachte dames en heren, lieve vrienden,

het jaar 2016 heeft ons werk met een reeks verheugende maar ook trieste nieuws begeleid. Opnieuw moesten wij afscheid nemen van verschillende oud-gevangene van het KZ Neuengamme die ons in de laatste decennia actief hebben gesteund. Waaronder de op 1 februari 2016 op de leeftijd van 93 jaar overledene jarenlange voorzitter van de Deense organisatie „Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme“, Helge Hansen, en de op 2 november op 89 jarige leeftijd overledene Janusz Kahl, die meer dan 20 jaar als representant van de Poolse sectie van de "Amicale Internationale KZ Neuengamme" de functie van covoorzitter heeft uitgeoefend. Wij treuren ook om toch heel wat jongere begeleider van ons werk zoals de senatrice Mevr. Prof. Barbara Kissler en de oud-burgemeester van Hamburg Dr. Henning Voscherau. Aan wiens enge vriendschap met de vertegenwoordigers van de "Amicale Internationale" de tegenwoordige burgemeester Olaf Scholz tijdens de rouwplechtigheid herinnerde, en met oog op Voscheraus merites vulde hij aan: Het herinneringscentrum is vandaag een vieve leerplek zonder strafinrichtingen.

Op de vooruitgang van het herinneringswerk verwijzen ook de tentoonstellingen, die wij sinds 15 jaren altijd met begin van het jaar ter gelegenheid van de herdenkingsdag voor de slachtoffers van het Nationaalsocialisme op uitnodiging van de burgerschap in het raadhuis van Hamburg kunnen presenteren. Dit jaar met het toch redelijk buitengewone onderwerp "de Hamburgse voetbal tijdens het Nationaalsocialisme – inzichten in een tijdens decennia geïdealiseerd verhaal", deze tentoonstelling vond een groot echo in de media en werd door meer dan 10.000 bezoeksters en bezoekers gezien. Tijdens de drie weken van de tentoonstelling vonden ook meer dan 20 evenementen plaats, waaraan meer dan 800 mensen hebben deelgenomen, waaronder ook vele jongeren, vooral voetbalsupporters van de verschillende Hamburgse clubs. Ook voor de tentoonstellingsbrochure was veel belangstelling.

In de loop van het jaar presenteerden wij in Neuengamme de wisseltentoonstelling: "Tussen Harz en hei. Dodenmarsen en ontruimingstransporten in april 1945" en wij waren ook betrokken bij de presentatie van de tentoonstelling over het "vernietigingsoord Malyj Trostenez" in de hoofdkerk Sint Katharinen, die nabij de ook door onze medewerking ontstane gedenkplaats voor de deportaties uit Hamburg „denk.mal Hannoverscher Bahnhof" ligt. In maart begon het herinneringscentrum met twee door

derden gefinancierde projecten met de onderwerpen "racisme in de tijd van kolonialisme en nationaal-socialisme" en "militaire justitie en stad in de oorlog".

Voor de herdenking vanwege het 71ste jubileum van de bevrijding in mei 2016 heeft het herinneringscentrum KZ Neuengamme net als in de laatste jaren oud-gevangenen uitgenodigd. 15 van hen reisden vanuit Belarus, Israël, Oostenrijk, Polen, Zweden, Tsjechië en de Oekraïne naar Hamburg. Aan de door hen geoffreerde gesprekken namen vele, vooral jonge mensen deel.

Vanaf 30 april tot 2 mei ontmoetten familieleden uit de tweede en derde generatie en andere geïnteresseerden elkaar in het forum "toekomst van de herinnering", zij discuteerden de mogelijkheid van een versterkte internationale uitwisseling en over nieuwe vormen van de herinnering. In het kader van het forum, dat in mei 2017 voortgezet zal worden, presenteerden tieners en jonge volwassenen, die zich met de geschiedenis van hun eigen gezin en hun toegang tot de NS-geschiedenis intensief hebben uiteengezet, tijdens de centrale herdenking de resultaten van hun recherches in een stop-motion-film.

In augustus namen er 20 vrouwen en mannen in de leeftijd tussen 17 en 62 jaar uit tien landen aan een "workcamp" deel. Zij schreven teksten voor een audiogids en artikelen voor de lokale pers en kente-kenden het grondplan van een oven in het vroegere "Klinkerwerk".

Het herinneringscentrum presenteerde dit jaar twee nieuwe publicaties: de 17ste boekdeel van de reeks "Bijdragen over de geschiedenis van de nationaalsocialistische vervolging in Noord-Duitsland" met het onderwerp "Euthanasie-misdaden. Onderzoek naar het Nationaalsocialistische sociaal- en gezondheidsbeleid" en de door Dr. Oliver von Wrochem en Christine Eckel begeleidde zesde deel van onze reeks „Neuengammer Kolloquien" met het onderwerp "Nationaalsocialistisch ouderschap. Nawerkingen op samenleving en gezin", dit boek is voorzien van een DVD met interviewfilms van Jürgen Kinter, en al na enkele maanden kon ervan een tweede editie verschijnen. Verder verscheen een nieuwe informatiefolder over de geschiedenis van het KZ Neuengamme en van het herinneringscentrum, deze folder zal begin 2017 in elf talen worden gepubliceerd.

Uit vele van Uw brieven en mails, die ons over het jaar hebben bereikt, klinken zorgen, veroorzaakt door de actuele politieke conflicten, de oorlogen, het terrorisme en door het toenemen van rechts populisme, antisemitisme en racisme. In tijden, waarin de internationale samenwerking werd verplaatst door nationale koppigheid en het bemoeien om globale gerechtigheid dreigt te wijken voor de zekering van privileges, vragen zich velen af, hoe ver de historische lessen uit de ervaringen met het nationaalsocialistische terreur reiken. Wie de verschrikkingen van de concentratie-kampen voor ogen heeft, weet om de waarden van vrijheid, rechtsstaat en democratie. Begrijpen we dus de zorgen als aansporing om met het herinneringswerk niet te verslappen en om bijzonder oplettend te zijn.

In naam van alle medewerksters en medewerkers wens ik U prettige feestdagen en een nieuw jaar met betere nieuws,

Dr. Detlef Garbe